

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ Patojenler gibi vektörler de başka ve yeni alanlara kolayca taşınabilmektedir.
- ▶ Bu alanda yapılan bir çalışma uçağın tekerleklerindeki bölmelere yerleşen sivrisineklerin 9 saatlik bir uçuş süresinde bile ve uçuş esnasında -65 santigrat dereceye düşen sıcaklığına rağmen hayatta kalabildiklerini göstermiştir.
- ▶ Bu nedenle **havalimanı sıtması (airport malaria)** olarak da adlandırılan bir sıtma türü günümüzün en yoğun hava trafiğine sahip olan Londra, Cenova ve Detroit limanları için potansiyel bir tehlike durumundadır.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ İlaçlara dirençli bazı patojenler de yolculuklar sırasında bireylerce taşınmaktadır. Örneğin 1990'larda Asya'da canlanan belsoğukluğu (**gonorrhoea**) hastalığı kısa bir süre sonra ABD'nin pek çok eyaletinde sıklıkla gözlemlenir hale gelmiştir.
- ▶ Patojenler ve vektörler artan küreselmeye bağılı olarak gelişen küresel ticaretin sayesinde ihraç ya da ithal edilen mallar/ürünler üzerinden de çok kolaylıkla taşınabilir hale gelmiştir.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ **Hiyerarşik difüzyon** ise, olay/objelerin mekânsal hiyerarşiye göre nasıl yayılım gösterdiğini anlatmak üzere kullanılmaktadır. Dünyanın hemen her yerinde pek çok hastalık büyük metropoliten alanlara küçük ölçekli yerleşmelerde olduğundan çok daha hızlı ve yoğun şekilde taşınmaktadır. Çünkü bu tür alanlara çok daha fazla sayıda insan ve mal gitmektedir.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ Üstüne üstlük büyük ölçekli kentler, küçük ölçekli yerleşmelere/köylere göre hastalıkların yaygınlaşmasına kolaylık sağlayan bir dizi kolaylaştırıcı olanaklara sahiptirler. Buralarda insan nüfusunun çok daha yoğun olmasıyla bireyler arası temas sıklığı çok daha fazladır.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ Ayrıca büyük kentlerde atık miktarları çok daha fazla olduğundan hastalıkların yaygınlaşması ve patojenlerin üremesi bakımından büyük kentler hastalık difüzyonuna bir kaynak oluşturan platform özelliğine sahiptirler.
- ▶ Heterojen yaşam biçimlerinin ve bireyselleşmenin de yüksek düzeylerde seyrettiği bu tür alanlarda patojenlerin kökenini bulmak kolay değildir ve bu durum büyük kentlerin dezavantajlarından bir diğeridir.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ ABD'de AIDS'in erken dönemdeki yaygınlaşması hiyerarşik difüzyonun bir örneği durumundadır.
- ▶ 1980'lerin başında pek çok HIV+ birey New York, San Fransisco ve Los Angeles gibi geniş ölçekli kentsel alanlarda tespit edilmişti. 1980'lerin sonlarında ise yaygınlaşma bu kentler etrafındaki orta ölçekli kentler ile kasabalarda da tespit edilmişti.

10 Hastalıkların Mekânsal Yayılması (Difüzyon) 2

- ▶ Bu örüntüye benzer bir örüntü Sahra-altı Afrika'da HIV'in yaygın olduğu ülkeler için de geçerlidir.
- ▶ Ancak Ghana örneğinde olduğu gibi hiyerarşik difüzuyon bazen tam tersine dönebilmektedir.
- ▶ Ghana'da hastalığın doğası ve köken bölgelerine bağlı olarak HIV, kırsal kesimde kentsel alanlarda olduğundan daha yaygın durumdadır.